

Tadkova sveta noč

Tiho šepetaje so polnile prihajajoče množice mračno cerkev na griču. Od daleč so vreli ljudje. S samofnih selišč so prihajali skozi ofrpele gozde ob svitu brezovih bakel. Vsipali so se po pobočju kakor begajoče kresnice v temni noči, nizko ob blestečem snegu. Prihajali so iz trga v strnjenih vrstah z božičnim zvonjenjem, ki je svetlo prepevalo po neskončni dvorani sveta, s petjem v srcih, ki so hotela biti dobra in radostna vsaj to edino noč po dolgem letu bridkosti, trpljenja in skrbi.

Sвета noč, blažena noč, ko se bo spet rodilo detece in bo oznanjeno veliko veselje...

Tadek je pritekkel med prvimi. Postavil se je blizu oltarja k stebri in privzdigoval noge, ki so tičale v velikih, raztrganih čevljih. Zeblo ga je v podplate, po hrbtu mu je polzel droben mraz. Tadek že od opoldne ni jedel.

Kmalu po kosilu je prinesel iz gozda mahu. Ob velikem prerekanju z mlajšimi bratci, ki so seveda vse bolje znali in vedeli, je postavil jaslice na desko v kotu. Potem so tiho posedli okoli postelje, kjer je ležala njih bolna mati. Od daleč so strmeli v papirni Betlehem, v revni hlevce in v scefreno zvezdo na nitki. Tudi v materinih očeh je stala žalostna zvezda, dve zvezdi trpljenja. Skrbno jih je prikrivala pred otroki...

Cela večnost je bila že minila od onih srečnih dni, ko so skupaj z rajnim očetom praznovali božične praznike, zadovoljni in srečni. Neke jutro so ga prinesli mrtvega. Pet otrok je ostalo za njim, pet bridkih križev. Zdaj pa leži utrujena, zmagana od težkega bremena in je navezana na pomoč usmiljenih sedov.

Spet je prišel sveti večer. Visoka je noč in zvezde svetijo kakor nekoč, na cestah in stezah so ljudje in v cerkvi diši po kadilu... Revne jaslice gledajo s kota na posteljo, otožno strmijo na štiri črvičke, ki so zaspali v cunjah po fleh...

Tadek pa je v cerkvi in strmi v mašnike, ki se sprehajajo okoli oltarja v zlatih plaščih. Poslušaja petje in sanja o angelcih, ki se bližajo z naročji darov in prinašajo tudi mašmici zdravje. Kako lepo je tu! Ljudje so tako topli. Nič več ga ne zebne. Celó želodček je utihnil.

Revček ne vidi samega sebe. Ne vidi, da ima udrta lica, da suh in dolg štrli izza stebra kakor okleščena veja brez mladosti. Eh, najbrž bo celó sam Božiček pozabil nanj, na bratce in mamo.

Skozi cerkev je plavala sveta pesem in se zgubljala v hladnem dimu sivega kadila. Ljudje so se zdeli dobri, vsa trdota je bila prešla iz oči in z obrazov, srca so se topila od nepoznane mehkode in dobrote. Le oni postarni mož, ki se je bil postavil na drugo stran stebra ob Tadku, je nejevoljno in nekam posmehljivo godrnjal pri sebi.

Kakšni so ti ljudje! je momljal. Glej, glej, kakor dobre ovčice so, nikomur ne bi mogli skriviti lasu.

O, pa vas jaz bolje poznam! Vsak dan vam gledam v duše, ko pridete k meni v pisarno. Nobene lepe ljubezni ni v vas. Svojega bližnjega obrekujete, goljufate, po krivem prisegate, škodujete si, kjer morete. In še plačate povrhu, hvala vam,

niso potrkali na njegova težka vrata. Po zidu njegove košate hiše so narisali svarilna znamenja, ki so pomenila: Tu ne dobiš nič! Skopuh! Ognj se! Tako je ostal Gerhard sam s svojimi strankami in si sčasoma nabral lepo premoženje.

saj od tega se redi moja listnica... Koliko vas je pa zares dobrih? je šinil z jeklenimi očmi po klečeči množici. Spoznal je med njimi marsikoga, ki je nosil težek greh na duši, pa ga ni bilo sram.

Stari advokat Gerhard je torej spet robantil kakor vedno. Samec je bil, z vsemi ljudmi nezadovoljen, celó s samim seboj. Ni zahajal v družbo, sameval je in niti berači

K polnočnici je prišel iz radovednosti in radi spominov na svojo mladost. Nekajkrat je bil od zgoraj doli ošinil Todka in vedno mu je vzkipel žolč. Kaj me briga ta revščina, jaz nisem kriv vaše revščine! Čemu mi razkazuje svoja upadla lica, strgano obleko? Nalašč se je postavil predme... Jezno je zapičil pogled v težki lesteneč, ki je visel izpod kupole, in preudarjal,

koga bi potolkel, če bi se nenadno izdrl in treščil na klečečo množico. Čez nekaj časa se je zasačil, da ogleduje Tadekovo na ramenih razfrgano suknjico. Spet se je razhudil, čeprav se je samemu sebi čudil, odkod ta žolčljivost. Gotovo ga bo zunaj počakal in prosil za miloščino, sicer se ne bi bil postavil predenj... Stopil je korak naprej, da ni videl dečka. Kljub temu je pa vedno trdovratneje premišljeval, kaj bo napravil strganec, in na tihem stavil, da je pogodil s prvo mislijo, saj vendar ljudi pozna, pozna do dna duše.

Oddehnil se je, ko je bilo opravilo končano. Iz same radovednosti je stopal za Tadekom. Ta se je kakor veverica prerival skozi goste vrste na plano in se mu niti sanjalo ni o Gerhardu. Zunaj je naletaval droben sneg in Tadek se je pravkar pognal v tek, da bi bil prej doma, ko je zaslišal za seboj zapovedovalen klic.

Počakaj!

Stari Gerhard je stal za njim, do brade v kožuhašem ovratniku, in ga ostro motril. Mimo je vrela množica in ju prerivala po cesti sem in tja.

— Čigav si? je vprašal in ga potegnili v stran.

— Koželjev Tadek iz kolonije.

— Ali me poznaš?

Tadek je hitro pokimal. — Gospod doktor Gerhard ste.

— Ali veš, kako mi še pravijo? je zamolklo dejal in zarinil roke še globlje v žepe.

— Vem, pa ne povem, je rekel deček in pogledal po cesti, kje bi najhitreje pobegnil.

— Torej veš? Sitni Gerhard, kaj ne?

Tadek je spet hitro prikimal in odskočil, toda Gerhard ga je že držal za suknjič. — Počakaj! Nalašč si se postavil k stebru, kjer sem stal jaz. Hotel si mi razkazati svojo revščino, da bi me potem na cesti poberačil!

Tadek ga je svetlo pogledal in ves obupan motril debelo roko, ki ga je držala, da ni mogel ubežati pred čudakom.

— Ne, nisem vas videl, je jecljal globoko prestrašen. — Pustite me, domov moram k bolni mami! se je trgal iz prijema.

Gerhard se je bil tako zagrizel v svojo namišljeno stavo, da je pozabil na vse ozire.

— Zakaj me ne poprosiš za dinar? je jezno zapihal vanj.

— Dinar? Saj ne beračimo, je deček čisto omahnil pod težko roko in ni vedel, kaj naj si misli.

— Pa zdaj prosi in ga dobiš, dinar! Gerhard ga je stresel za rame. Nu, ali bo kaj?

Deček pa je le in le strmel in tihe solze so ga polile.

Gerhard ni vedel, da kliče v njem tisto, kar je v tej sveti noči odmevalo v vseh srcih. Samo, da je bilo pri njem čisto drugače.

Končno se je naveličal brezuspešne igre. Jezno je segel v žep po dinar in ga pomolil dečku, pripravljen, da mu ga ne da, če bo posegel po njem. Tadek pa že ni bilo več, zakaj med tem, ko ga je bila debela roka izpustila, je zbežal in se zgubil v množici.

Advokat je tiho zaklel in zamahnil s palico, da so se ljudje spogledali. Stisnil je zobe in razočaran odšel domov. Doma je sedel kar v kožuhu k mizi in se zastrmel skozi veliko okno v nočno tišino na trgu. Tišina je seveda tudi v njegovi lepi hiši in nikjer se ni poznalo, da je zunaj že sveti dan, dan dobrote in izmirjenja med ljudmi... Bog ve, kaj je premišljeval trdi mož? Mor-da je kar sedé tudi nekoliko zadremal.

Nenadoma se je zdramil, kakor da ga je nekaj prešinilo, in se brez premisleka odpravil proti koloniji. Bled dan se je že spuščal z obzorja, ko je trdo potrkal pri Koželjevih.

Sam Tadek je prišel odpret, a ko je zagledal advokata, je brž zaloputnil vrata. Gerhard pa jih je že zastavil z nogo in vstopil naravnost v siromašno, temačno sobo. Iz kota je slišal slaboten vzdih Koželjkin.

— Dobro jutro, je pozdravil kolikor mogoče raskavo. Torej tu je doma tisti nepridiprav? Kje pa si? se je ozrl po sobi in ga ugledal na tleh med črviči bratci, ki so zaspali no strmeli vanj, najmlajši, Markec, pa se je začel dreti.

Gerhard je takoj opazil veliko revščino. Miza, nekaj stolov, postelja, cape z otroki na tleh, zidan štedilnik, že ves okrušen, s cunjami zastrte šipe edinega okna. Zadržal po plesnobi in mokrem otroškem perilu.

— Zakaj pa živite tako beraško? je vprašal Gerhard brez pravega pomisleka. — Koželjka, vi ste še bolna povrhu. Poiskati si morate boljše stanovanje!

— O, gospod! Nikar nas še ne žalite v naši revščini, je vzdihnila Koželjka in vrgla roke po odeji.

— ... Nu, nu, ne mislim tega...
Kratko: do novega leta si poiščite drugo stanovanje z najmanj tremi okni in kuhinjo posebej. Te srakoperje po tleh mi oblecite v toplo obleko, posebno tistegale falota. Hm, nič besedi. Plačam jaz. Danes naj se kdo oglasi pri meni. Razumeli?

V sobici je za hip zastal vsak dih, celo Markec je utihnil, a Gerhard bi od doslej nepozabnega zadovoljstva najraje udaril po mizi.

Koželjka še ni razumela. Stari, sitni Gerhard! Gotovo se mu je od skoposti zmešalo!

— Gospod! Gospod Gerhard, je zastokala in sedla v postelji. Tega vendar ne mislite resno? se je milo nasmehljala.

— Jaz vedno resno mislim, zapomnite si, vi! Ubogati, če ne se obrišite pod nosom, je zarobantil, se obrnil in odšel. Zunaj pa se je nečesa domislil in se vrnil. Otroci so še vedno sedeli negibni vsak v svojem kotu. Požugal je Tادku z gorjačo.

— Temu lumpu se zahvalite, je dejal resno, še enkrat premeril vso revščino in trdo zaprl za seboj.

Domov grede pa je radostno odzdravljajal znancem in vsi so se čudili nenadni izpremambi. Zdelo se jim je celo, da požvižgava predse.

S Tادkom sta si postala dobra prijatelja.

Tako si je blagoslov svete noči odprl pot v zakrknjeno srce starezga »sitnega Gerharda«.